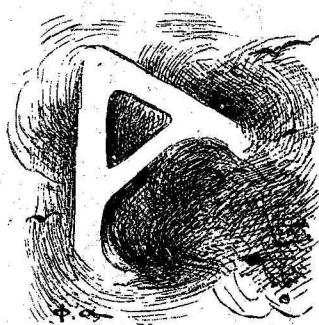

ΑΤΤΙΚΑΙ ΔΥΣΕΙΣ

ΚΗΦΗΣΙΑ

Σιρβόλλη

ΝΑΜΕΣΑ εἰς τὸ μεσημέρινὸν καῦμα τοῦ ἡλίου ἐπέρασε βιαστικὰ ἐπάνω εἰς τὸ στερέωμα, τὸ γαλαγόν, ἔνα μικρὸ κάτασπρο σύννυφο. Οἱ ἄνεμοι μὲ μίαν βίαν ὑπερήφανον τὸ παρέσυρο καὶ ὁ ἥλιος τὸ

ἔφυγάδευσε μὲ τὰ πυρακτωμένα βέλη του.

"Ἐπειτα ἀπὸ πολλὴν ὕραν, κάτω ἀπὸ τὰ βαθύσκια δένδρα τῆς Κηφησίας, δίπλα εἰς τοὺς κορμοὺς τοὺς γηραιοὺς καὶ ὑπὸ τὰ φυλλώματα τὰ φλυάρα εἶδα μία φλᾶξ ἐπιμήκης νὰ στεφανώνῃ τὰ φαιόχρωμα βουνά. Οἱ χρυσὸς τοῦ ἡλίου εἶχε μεταβληθῆναι εἰς αἴμα. Η ἀλουργίας του εἶχεν ἀπλώσει τὰ κατακόκκινα κράσπεδά της ἐπάνω εἰς τὰς παρθένους κορυφὰς τῶν βουνῶν. Οἱ οὐρανὸς ἥρχισε νὰ γίνεται κυανορρόδινος πρὸς τὴν δύσιν, ὡχρόλευκος πρὸς ἀγατολάς : Ἡ Δύσις ἐπύρεσσε, κρατοῦσα ἀκόμη τὸν μάγον μυστικιστὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἡ Ἀνατολὴ ἐζύλοτύπει. Ἐν πλαίσιον ἀπὸ εὐθυτενεῖς κορμούς καὶ γυρτούς κλάδους ἀφίγει τοὺς δρθαλμούς μου νὰ φθάνουν ἐώς τὰ βάθη τοῦ ὁρίζοντος, τὰ γεμάτα μυστηριώδη γαλήνην.

"Οἱ ἄνεμοι ἐπεργοῦσε γύρω μου βιαστικός, ἀνύπομονος. Εἰσέδυεν εἰς τὰ πυκνὰ φύλλα, τὰ ἀνετάρασσε, καὶ ἐκεῖνα εἰς τὸ ἀγέρωχον, τὸ ἐπίμονον πέρασμά του, τρελλούς φιθυρισμούς ὀγάπης. Ἡ φλυαρία τοῦ πρασίνου ἐκείνου κόσμου, συνάγων ζομένη πρὸς τὸ σιγηλόν, ἀλλ᾽ εὔγλωττον μεγαλεῖον τοῦ δύοντος Θεοῦ, ἀπτέλει μίαν ἀντίθεσιν. πέριξ τῆς ὅποιας ἐπτερύγιες ταλαντευομένη ἡ ψυχή. Υψοῦντο πρὸς ἐμοῦ δύο σύμβολα : Τὸ πράσινον—ἡ χαρὰ τῆς γηίνης Ζωῆς· τὸ ἐρυθροῦν—ἡ μακαριότης τῆς Ἀθανασίας.

Εἰς τὸ ἡδονικὸν ἐκεῖνο ἐντρύφημα, τὴν ἐύλοβη ἔκστασιν πρὸς τὴν Φύσιν—τὴν ἀναλλοίωτον καὶ φιλόστοργον Μητέρα—εἰς τὴν πάλην ἐκείνην τῶν ἀσελγῶν χρωμάτων παρήλασαν πρὸς ἐμοῦ φίλαι μορφαῖ. Καὶ ἐσκεπτόμην : Διατὰ τάχα νὰ σφρήνωτε εἰς τὸ μέτωπό του μίαν σφαῖραν ὁ πλήρης σφρίγους νεανίας, ὃ ὅποιος ἐπὶ τέλους δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ περιφρονήσῃ τὴν σοφὴν ὥραιτην τα τῆς θείας Δημιουργίας ; "Ο, τι μάτην ἐζήτησεν εἰς τὰς τυφλὰς κοινωνικὰς προλήψεις καὶ εἰς τὸν ὑστερικὸν ἐκφυλισμὸν τῆς γυναικείας σφρόκος, δὲν ἥτο τάχα δυνατὸν γὰ τὸ εὕρη εἰς τὴν ἀπέραντον σκηνογραφίαν τῆς φύσεως, ἡ ὅποια ἀνοίγει εἰς τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τόσους θησαυρούς καὶ ρίπτει εἰς τὸ κουρασμένον πνεῦμα σπονδάς λήθης;

"Ἐκεῖνος ὁ καταρρέων ὄργανισμὸς τῆς κόρης, ὁ ἄναιμος, ἡ διάνοια τῆς ἡ προσηλωμένη εἰς τὰς ἀπογοητευτικωτέρας ἀπόψεις ἀγρίας κοινωνικῆς βιοπάλης, ἡ ἐντὸς τεσσάρων τοίχων ἀσφυκτιώσα, ἡ βλέποντα διαρκῶς ἐμπρός της πέπλους μαύρους, δὲν θὰ ἐσώζετο τάχα, ἀν προσηλοῦστο εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ἰδανικοῦ, δὲν θὰ μετεβάλλετο πρὸ τῶν βεβαριμένων δρθαλμῶν τῆς ἡ Δύσις εἰς μίαν κολοσσιαίαν πύλην ἐνὸς κόσμου, δότις ὡς "Ονειρον διαγράφεται, ἀλλ' ὑπόσχεται εὐδαιμονίαν ;

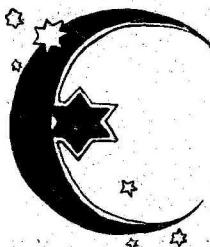
Εἰς τὰ δύο ἑρωτήματα ἀπήντησαν αἱ λιπόθυμοι ἀντανακλάσεις τοῦ ἡλίου μὲ τὸ χρῶμα τῶν πεθαμένων ρόδων. Τὰ δένδρα ὠρθοῦντο ὡς φαντάσματα ὑπὸ τὰς σκιάς, αἱ ὅποιαι ὀλονέν τὰ περιτριγύριζαν. Καὶ ἐνῷ ἡ μελαγχολία ἐσφιγγεῖ τὴν ψυχήν, σύννεφα ἥρχοντο ἀπὸ Βορρᾶ, ωσάν νὰ τὰ εἴδηκυσεν ὁ ἔρως τοῦ διφρηλάτου Βασιλέως, δότις εἶχεν ἥδη ἀποκρυπτῆ. Τὰ σύννεφα, πρόσκοποι καταιγίδος, ἡ ὅποια ὠργίστειν δημιουργίαν τῆς Πάρνηθος, συνεσωρεύοντο. Τὰ πάλλευκα στήθη τοῦ Πεντελικοῦ ἔφριστον εἰς τὴν ἐπέλασιν τῶν αἰθερίων τριγάπτων.

Καὶ ἡ ωροῦντο, ὑπὲρ τὰ δένδρα, τὰ λευκὰ σύννεφα—ἀπόδημα τῆς γῆς τέκνα—τὰ ὅποια ὑψωθέντα βιάζονται νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν μητέρα των Γῆν καὶ ἀργοστάλαζουν εἰς δάκρυα. Καὶ ἡ Γῆ τα ροφῆ ἀπλήστως, διὰ νὰ τὰ ἀποδώσῃ πάλιν εἰς ἀτμοὺς πρὸς τὸν Αἰθέρα.

Περνοῦν ἀδιάκοπα οἱ φθινοπωρινοὶ ἄγγελοι. Ἐγκλείουν τὴν μελαγχολίαν ἐνὸς περασμένου μεγαλείου· ἡ ψυχὴ μάτην νοσταλγεῖ τὸ φῶς. Οἱ δοφθαλμοὶ, οἱ ὄποιοι εἰς τὴν πολύχρωμον δύσιν ὥντην περιπόλουν τὴν ἔγχαρτέρησιν καὶ τὴν ἐλπίδα, τῷρα αἰσθάνονται δρόσον πέριξ τῶν βλεφάρων, κλείονται εἰς ἓνα μυστικὸν θρῆνον καὶ περνοῦν—σκιαὶ ἀνάμεσα εἰς τὰς σκιαὶς—αἱ προσφιλεῖς μορφαὶ, αἱ ὄποιαι συνηγγάθησαν ἀρρήκτως μὲ τὴν ὑπαρξῖν μας. "Ολα τὰ αἰσθήματα, τὰ ὄποια ἐλυδώνισαν ἀλλοτε τὴν ψυχὴν μας, συνωμοτοῦν ταῖς αἱ ἀναμνήσεις—σύννεφα τοῦ ψυχικοῦ κόσμου — περιπτανται γύρῳ ὡς νυκτερίδες, αἱ ὄποιαι εἰς τὰς χρηματώτας πτέρυγάς των φέρουν τὴν σποδὸν τοῦ Θανάτου.

ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΣ

Νω ὁ ἥλιος δύνων ἐπυρπόλει τὸν ὄρίζοντα, συνοδεύμενος ἀπὸ ἐπιτελείον λεπτοτάτων συνηέφων, ἀνηρχόμην εἰς τὸν Λυκαβηττόν. Οἱ ἐλικοειδῆς δρόμος εἰς κάθε στροφήν του μοῦ ἀπεκάλυπτε τὸ θεοπέσιον πανόραμα τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ ἀμφιλύκη περιέχει τὴν πόλιν δι' ἀρχαγγάδους πέπλου ώσει διὰ νὰ καταστῇσῃ ἀληθεστέραν τὴν παρομοίωσίν της ώς βασιλίδος τοῦ Σαρωνικοῦ.

Μετὰ ἐν τέταρτον, ἡμην ἐπὶ τῆς κορυφῆς. Εἶχα πρὸ ἐμοῦ ὅλας τὰς Ἀθηνας συγκεντρωμένας εἰς μίαν μόνην ἀκτίνα βλέμματος. Ἀπὸ Βορρᾶ μέχρι Μεσημβρίας, ἔως τὰ ἀκρότατα σημεῖα, εἰς ἡ ἡδύνατο νὰ φθάσῃ ὁ διθυλμός, ἡ πλούσιο πανοραματικὴ ἡ πόλις μὲ τὰς πυκνὰς καὶ λευκὰς οἰκοδομάς της καὶ μὲ τοὺς δύο ἑκατέρωθεν πνεύμονας: Τὸ φαλακρὸν Πεδίον τοῦ "Αρεως ἀφ'" ἐνὸς καὶ τὸν καταφυτὸν κήπον τῶν Ἀγακτόρων καὶ τοῦ Ζαππείου ἀφ' ἔτερου. Πέραν ἔστιλθεν ἡδονικώτατα ὁ Σαρωνικός· εἰς τὸ βάθος διεγράφετο ἀμυδρότατα τὸ βουνὸν τῆς Αἰγίνης καὶ ἴχνος γραφεῖτο πρὸς δυσμάς τὸ ἀθάνατον στεγὸν τῆς Σαλαμίνος· ἀπέναντι ὡρθοῦστο σιγηλὸς καὶ ὑπερήφανος ὁ ιερὸς βράχος τῆς Ἀκροπόλεως.

"Οσοι δὲν ἀνηλθον εἰς τὸν Λυκαβηττὸν—πόσαι κιλιάδες Ἀθηναῖοι δὲν εἶνε αὐτοί! — εἰνὲ ἀδύνατον ἐξ οἰασδήποτε περιγραφῆς γὰρ φαντασθοῦν τὴν μεγαλοπρέπειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν νομψότητα τῆς πόλεως. Στριφογυρίζοντες εἰς τὰς στενὰς ὁδοὺς της, χωρὶς νὰ βλέπωμεν ὄριζοντα, ζῶμεν τὴν ζωὴν τοῦ δεσμώτου. Ἐδῶ ἐπάνω, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Λυκαβηττοῦ, αἱ Ἀθηναὶ λαμβάνουν τὴν ὡραιοτέραν ὅψιν, μεστὴν χάριτος καὶ θελγήτρων. Καὶ αἰσθάνεται τὶς ἐδῶ ὑψηλὰ ἀπείρως μεγαλειτέραν ἀγάπην πρὸς τὸ τόσῳ ἔξυμνηθεν "Ἄστο, τὸ ὄποιον ἐν τούτοις εἴμεθα ἀνίκανον νὰ ἐκτιμήσωμεν." Αγάπη δὲ χωρὶς ἔκτιμησιν εἶνε τὸ μεγαλείτερον ψεῦδος.

Αἱ σκιαὶ τῆς νυκτὸς πίπτουν ὀλονέν ἐλαφραί.

Οἱ φανοὶ βαθμηδὸν ἀνάπτονται, χωρὶς ὅμως νὰ λύουν τὸ μυστήριον, τὸ ὄποιον περικαλύπτει τὴν πόλιν. "Ἐνας βόμβος συμμιγῆς ἀναβαίνει μέχρις ἐμοῦ, ἀλλοτε ὡς μυκηθύμος καὶ ἀλλοτε ὡς στεναγμός, ἀλλοτε ὡς φλοιόσθος καὶ ἀλλοτε ὡς δοξολογία. Εἶνε ἡ ἀναπνοὴ τῆς πόλεως, ἀναπνοὴ Γίγαντος. Τί δὲν τελεῖται τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐκεῖ χαμηλά, ποία κίνησις καὶ ποῖαι σκέψεις, ποία συμφέροντα καὶ ποία ζάλη! Πόσοι τηγ στιγμὴν αὐτὴν νὰ γεννῶ ται καὶ πόσοι νὰ ἀπεθυγήσκουν πόσοι νὰ δακρύζουν καὶ πόσοι νὰ γελοῦν· πέσοι νὰ ἔγκληματοῦν καὶ πόσοι νὰ προσεύχωνται...

'Εδω ἐπάνω ἡ σμικρότης τοῦ ἀνθρώπου δὲν γίνεται αἰσθητή. "Οσῳ πλησιάζει κανεὶς πρὸς τὸν Οὐρανόν, τόσῳ ἀποβάλλει τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν. Αἱ ἐπιθυμίαι ὀλιγοστεύουν, ἡ κακία φυγαδεύεται, αἱ σκέψεις εὐρύνονται, τα αἰσθήματα ἡρεμοῦσι. Μόνον ἐδῶ ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ δεηθῇ καὶ νὰ είνε βέβαιος ὅτι δὲν βεβηλώνει τὸ ιερὸν τῆς ἐκκλησίας δάπεδον.

'Ἐφέρε μέχα καθήμενος εἰς τὸ πλακόστρωτον διάζωμα τοῦ κωδωνοστασίου. Ὁ γέρων νεωκόρος, μουρμουρίζων ἀκατάληπτον τροπάριον, ἥλθεν ἐκεῖ κοντὰ καὶ ἀνηλθε τὴν κλίμακα διὰ νὰ τοποθετήσῃ τὸν φανὸν ἔμπροσθεν τοῦ κώδωνος. Τὸν φανὸν, ὁ ὄποιος δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ φανῇ ώς ἀστρον εἰς δόσους τὸν ἀτείσουν ἀπὸ τὴν πόλιν.

'Εσκεπτόμην διατί νὰ μένῃ ἀχρησιμοποίητος, σχεδὸν ἔργμος, ὁ χαριτωμένος αὐτὸς βράχος, ὁ φυσικὸς αὐτὸς πύργος, ὁ προστατεύων τὴν πόλιν καὶ ἡγεμονεύων αὐτῆς. Εάν ἀλλαι πόλεις Εὐρωπαϊκαὶ τὸν ἐνέκλειον εἰς τοὺς κόλπους των, πῶς θὰ μετεμφροῦτο ὁ λόφος αὐτός! Ο προσφιλέστερος περίπατος θὰ ἐγίνετο, ἡ ἀναψυχὴ τῆς πόλεως· θὰ ἡδύνατο εὐκολώτατα νὰ ἐπιτευχθῇ συγκοινωνία, νὰ οἰκοδομηθῇ ἔγοδοχεῖον, παιδιαὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν πρὸς ψυχαγγίχν, νὰ δενδροφυτευθῇ, νὰ χαραχθοῦν δρόμοι καὶ κλίμακες, νὰ ἐγερθοῦν κομψὰ περίπτερα. Οἱ ἐπιχειρηματίαι θὰ ἐκέρδιζον ἀσφαλῶς. Ἄλλα τίς οἵδε μετὰ πόσα ἔτη θὰ ἰδουν τὸ θελκτικὸν αὐτὸ δύειρον αἱ Ἀθηναὶ...

'Τὸ βλέμμα μου, ἐνῷ ἐσκεπτόμην ὅλα αὐτὰ μετά τίνος μεγαλοχολίας, διότι τὰ ἐφανταζόμην μόνον, διηθύνθη περαν, πρὸς μίαν μεγάλην σκιάν. "Το τὸ νεκροταφεῖον. Καὶ ὁ νοῦς ἔδραμε μέχρι δύο τάφων. Δύο νεκροὶ ἐφαντάσθησαν τὸ αὐτὸ δύειρον καὶ ἀπέθαναν μὲ τοὺς ὡραιότερους κυματισμοὺς τῆς φαντασμαγορίας αὐτῆς. Ο Στέφανος Ξένος καὶ ὁ Δημήτριος Βικέλας. Καὶ οἱ δύο συγγραφεῖς, καὶ οἱ δύο θετικοὶ τὸ πνεῦμα.

'Ο Ξένος μὲ κάποιαν δόσιν ἐκκεντρικότηος ἐφαντάσθη, ἐπὶ τὸ Ἀμερικανικῶτερον, τὸν Λυκαβηττὸν ώς ἐκμεταλλεύσιμον διὰ σιδηροδρόμων διδούντων, κρεμαστῶν κήπων κλπ. Ο δεύτερος συντηρητικῶτερος ἀπὸ χαρακτήρος, αἰσιόδοξος διὰ πᾶν ὅ,τι ἦτο εὐκολώτερον κατορθωτόν, ἐνῷ ἡθάνετο προεγγίζουσαν τὴν ἀγωνίαν τοῦ θανάτου, ἔγραψε τὸ Κύκνειον χειρόγραφόν του, ἐκφράζων τὴν ἰδέαν δύως ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ἥτις ἔχει καθιε-

ρωθῆ εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἑφίππου ἐφρινοῦ Μεγαλομάρτυρος, ἐγερθῆ Ἡρόδον τοῦ Ἀγῶνος. Εἰς ἔν τοιοῦτον τεράστιον βάθρον αἰσθητικῶς ἀπαιτεῖται μνημεῖον, συνυπαρχούσης μᾶλιστα καὶ τῆς Ἐκκλησίας, μεγάλων διαστάσεων, αἵτινες θ' ἀπήτουν γενναῖαν δαπάνην. Οἱ δὲ ἔρανοι ἀτυχῶς ὅμοιάζουν περὶ ἡμῖν τὰ μεταφυτευθέντα δένδρα, τὰ δὲοῖα γρήγορα ἀποφύλλιζονται.

Ἄλλα τίποτε δὲν εἶναι ἀδύνατον καὶ ἡ ἐπιθυγάτιος εὐχὴ τοῦ Βικέλα δύναται καλλιστα γὰρ ἐπιτευχθῆ. Ἄρκει νὰ εὑριθοῦν ἄνθρωποι, ὡσὰν τὸν Βικέλαν. Ποιηταὶ καὶ πράκτικοι ἐγ ταῦτῳ. Ἡ πραγματεποίησις τῆς σκέψεως ταῦτης, ἡ δὲοῖα εἶναι κοινὸς πόθος τῶν Ἀθηναίων, θὰ ἐνίσχυε σημαντικῶς τὴν νεοελληνικήν καλλιτεχνίαν. Οἱ γλύπται, οἱ ἐν τῇ ἀργίᾳ μαρατινόμενοι, ἐπὶ τοῦ ὄψους ἐκ· ἴγου θὰ ἐνεπνέοντο καλλιτεχνήματα, τὰ δὲοῖα ἵσως δὲν θὰ ὀχρίων ἀντικρύζοντα εἰς τὸ φίλημα τῶν πρωΐνων ἀκτίνων τοῦ γηραιοῦ Παρθενώνος τὰς μετωπάς.

Εἴχε νυκτώσει πλέον. Ο νεωκόρος ἀδημονῶν μὲ ἐπλησίασε. Τὸν ἐπρόλαβε. Ἡτο καιρὸς πλέον νὰ διακόψω τοὺς ρεμβασμούς μου καὶ ν' ἀποχωρισθῶ τῆς Οχυμασίας ἐκείνης σκοπιάς, ἀφ' ἧς αἱ Ἀθηναὶ ἐφαίνοντο μᾶλλον ὡς ζωγραφία, μὲ τὰ ἀπειράριθμα φῶτα, ποῦ ἐτρεμόσδυναν ὡς καμμύοντες ὄφθαλμοι ἐν τῇ νυκτερινῇ σιγῇ.

ΔΙΚ.

* ΠΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΜΑ *

ΤΟ ΠΑΛΗΟ ΒΙΟΛΙ

"Ἄκουσος τ' ἀπόκοσμο, τὸ παλῆρο βιολὶ μέσα στὴν ρυκτερινὴ σιγαλία τοῦ Ἀπρίλη· στὸ παλῆρο κονφάρι τον μιὰ ψυχὴ λαλεῖ μὲ τ' ἀγνὰ κι' ἀπάρθενα τῆς ἀγάπης χεῖλη.

Καὶ τ' ἀηδόνη τ' ἀγρυπνο καὶ τὸ ζῆλεντὸ ζῆλεψε κι' ἔσωπας κι' ἔσκυψε κι' ἔσταθμη γὰρ νὰ δῃ περήφανο τὸ ποντὶ εἰν' αὐτὸ ποῦ τὰ λέει γλυκύτερα τῆς καρδιᾶς τὰ πάθη.

"Ως κι' δι γκιώνης, τ' ἄχαρο, τὸ δειλὸ ποντί, μὲ λαχτάρο ἀπόκρωφη τὰ φτερὰ τινάσσει καὶ σωπαίνει ἀκούνοντας τὸ παλῆρο βιολὶ γὰρ νὰ μάθῃ δ δύστυχος πῶς ν' ἀναστενάζῃ.

Τί κι' ἀν τρώῃ τὸ ξέλο τον τὸ σαράκι; Τί κι' ἀν περούνη ἀγνώστοι χρόνοι κι' ἄλλοι χρόνοι; Πειδ γλυκειά καὶ πειδ ὅμορφη καὶ πειδ δυνατή γίνεται ἡ ἀγάπη μου, δσφ ἐγὼ παληώνω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

Ο Βόσπορος